

Santa Margarida de l'Alou (jaciment)

Balsareny

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud-est del terme municipal
Emplaçament: Eix del Llobregat (C-16), sortida 67 i prendre camí direcció SE uns 900 m cap a la masia de l'Alou. Allà camí direcció SW uns 300 m.
Alçada: 299

Coordenades:

Latitud: 41.84843
Longitud: 1.88222
UTM Est (X): 407208
UTM Nord (Y): 4633552

Classificació

Número de fitxa: 08018 - 263
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Jaciment arqueològic
Estil / època: Medieval
Segle: XI-XIII
Estat de conservació: Regular
Notes de conservació: Part central del jaciment destruït per la carretera. Als laterals actualment les sitges no són visibles.
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Número inventari: CCAA 19050
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat: Privada
Titular: 08018A010000150000DY

Fitxes associades:

[L'Alou](#)

[Santa Margarida de l'Alou](#)

Autoria de la fitxa

Jordi Piñero Subirana

Data de registre de la fitxa:

dc., 30/11/2022 - 10:48

Descripció

Jaciment d'època medieval que consisteix en un camp de sitges, més un abocador i dos forns. Es troba situat als camps de conreu que hi ha davant de l'església de Santa Margarida de l'Alou, molt a prop també de la masia de l'Alou. L'indret es troba en un altiplà al marge esquerre del riu Llobregat. Una part del jaciment es conserva a banda i banda de la carretera, per bé que ha estat cobert i no és visible, mentre que la part central, on es concentraven la major part de sitges, es destruï per poder-hi fer passar el vial.

Durant l'excavació que s'hi va portar a terme l'any 2002, en els treballs previs a l'obra de la carretera, es van desenterrar un total de 66 sitges. Es van classificar en tres tipologies: la majoria eren amb el fons pla i les parets rectes lleugerament troncocòniques, o bé amb el fons còncav i perfil globular i acampanat, però també n'hi havia algunes de fons pla i perfil globular. Les dimensions oscil·laven entre els 50 cm i 2 metres, i la profunditat màxima era de 1'90 m. També es van recollir un bon nombre de lloses de pedra llicorella, de forma ovalada o circular, que constituïen les tapadores de les sitges.

Entre el conjunt cal destacar tres sitges de dimensions semblants que es comunicaven mitjançant lloses de separació en les parets interiors. Possiblement servien per emmagatzemar productes semblants. També hi havia el cas d'unes sitges bessones, separades per menys de 50 cm però sense contacte entre si. Estaven a la zona límit de l'excavació, una mica separades, i una contenia les restes d'un gos amb els ossos en semiconnexió.

L'estudi morfològic va revelar que la majoria de les sitges tenien volums inferiors als mil litres, fet que indica que el la producció del cereal era baixa i que no generava excedents per comerciar. Les sitges contenien també fragments de ceràmica grisa medieval, així com alguns fragments de ceràmica oxidant i també restes de fauna i materials ferrats. Per la datació de la ceràmica el jaciment es pot situar a l'època medieval, entre els segles XI i XIII.

Pel que fa als forns, aquests es trobaven una mica allunyats de les sitges i un d'ells possiblement era d'ús metal·lúrgic.

Observacions:

L'any 2002 amb motiu del desdoblament de la carretera C-16 en el tram Sallent - Berguedà sud es van realitzar prospeccions arqueològiques que en aquest indret van detectar material ceràmic i fragments de pedres de molins en superfície. Això va motivar la realització primer d'uns sondejos, en els quals es van posar al descobert indicis de diferents sitges, i el mateix any 2002 una excavació arqueològica en extensió, que es va portar a terme en dues fases. Posteriorment, amb la construcció de la carretera es va suprimir la part central del jaciment.

Història

L'església i també l'indret ja apareixen documentats l'any 1041. L'església tenia la dedicació primitiva de Sant Joan de l'Alou. Així ho esmenta Albert Benet (1984) en l'apartat d'esglésies del Bages anteriors al 1300 de la *Catalunya Romànica*. De manera semblant, el 1291 es torna a citar com a Sant Joan de l'Alou. Aquesta denominació dona a entendre que ja existien tant l'església com el mas. La construcció actual de l'església és de tradició romànica, però a l'hora de datar-la més en concret hi ha diversitat de parers: hi ha qui la situa al segle XIII i d'estil romànic en transició al gòtic (Serra, 1988: 153), i hi ha qui la situa en un moment posterior o ja entrat el segle XV (Gasol, 1981: 79).

Pel que fa al mas, es troba documentat més explícitament l'any 1157 quan se'n fa donació al monestir de l'Estany. El cognom Alou va ser habitual a Balsareny. Ja consta en la documentació parroquial el 1368 i va proliferar molt més al final del segle XVI.

D'altra banda, en els camps de conreu que hi ha davant de l'església s'hi ha localitzat un jaciment arqueològic també d'època medieval (segles XI-XIII). Tot plegat sembla indicar que en aquesta època el mas i l'església de l'Alou constituïen un nucli religiós i agrari destacat, possiblement dotat també amb una ferreria.

No sabem quan es produí el canvi en la dedicació de l'església, però el 1685 ja conta com a Santa Margarida. Posteriorment va quedar fora de culte i s'utilitzà de paller del mas l'Alou. El mas es va engrandir als segles XVII i XVIII, tal com testimonien inscripcions que es troben a la casa dels anys 1646 i 1768. Aquesta última amb el nom de Joseph Alou, fet que indica que al segle XVIII la família amb aquest cognom n'eren els propietaris.

Bibliografia

MARTA, M.; VELASCO, C. (2002). *Memòria de la intervenció arqueològica realitzada a l'ermita de Santa Margarida de l'Alou, 2002*. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya. Núm. Reg. 4902.

MORERA, Jordi (2002). *Memòria del seguiment arqueològic de les obres de desdoblament de la C-16 (Tram Sallent - Berguedà Sud), 2002*. Arxiu Servei d'Arqueologia i Paleontologia de la Generalitat de Catalunya. Núm. Reg. 4384.

